

Minder melkziekte en melkgeld met doormelken

Wijbrand Ouweltjes (PR),
Otlis Sampimon en Jan Sol (GD)

Koeien die worden doorgemolken hadden in de volgende lactatie een beduidend lagere melkproductie. Ook de productie van kg vet en eiwit was fors lager. De koeien hadden veel minder melkziekte dan bij de controlegroep met een normale droogstandperiode. De uiergezondheid was niet beter of slechter dan bij de controlegroep. Koeien die werden doorgemolken bereikten na een gewone droogstandperiode in de daarop volgende lactatie weer hun normale niveau.

Waarom koeien droogzetten?

In het verleden was de melkveehouderij in Nederland tamelijk seizoensgebonden. Een droogstandperiode was destijds noodzakelijk om de koe weer in goede conditie te krijgen bij het afkalven. Onder andere door gestegen erfelijke aanleg, verbeterde voederwinning en huisvesting produceren koeien geregeld nog 20 kg melk of meer per dag bij droogzetten. Ook is het vaak een probleem om koeien niet te laten vervetten in de droogstand. Soms melken veehouders bewust koeien dóór omdat ze daarmee hopen uierproblemen bij droogzetten en melkziekte na afkalven te voorkomen. Verder worden veehouders zo nu en dan geconfronteerd met een koe die geen of een zeer korte droogstand doormaakt omdat ze drachtig blijkt te zijn van een eerdere inseminatie dan de laatste. Volgens de jaarstatistieken van het NRS is de gemiddelde duur van de droogstand 65 dagen (PR-proefbedrijven gemiddeld 64 dagen). Uit figuur 1 blijkt de aanzienlijke variatie in de duur van de droogstand.

De variatie in draagtijd is veel geringer dan de variatie in duur van de droogstand. Dat betekent

dat behalve de verwachte kalfdatum ook andere factoren zoals productie en celgetal een rol spelen bij de beslissing een koe droog te zetten. De koeien met een korte droogstand hadden 100 dagen voor afkalven zowel een hogere productie als lager celgetal dan de dieren met een lange droogstand.

Start doormelkproef

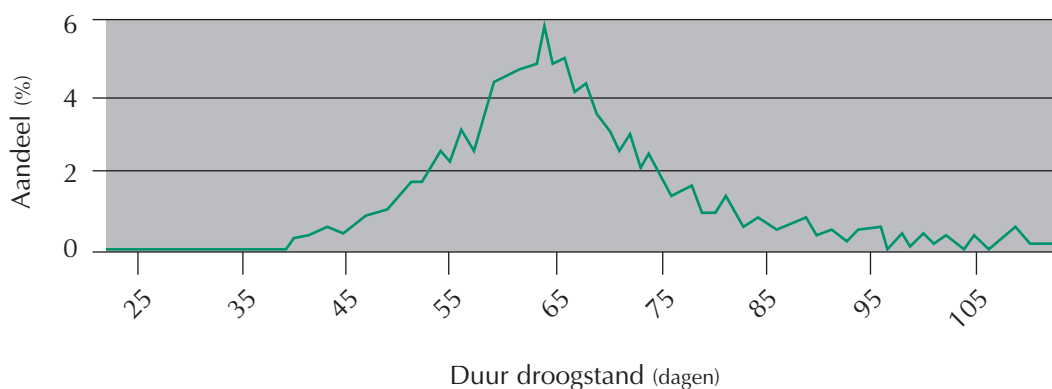
Drie jaar geleden is het PR gestart met onderzoek naar het niet droogzetten van melkkoeien voor het afkalven. Op grond van literatuuronderzoek was de verwachting dat het niet droogzetten economisch gezien gunstig zou kunnen uitpakken indien een iets lagere productie gepaard zou gaan met minder stofwisselingsproblemen en uierontsteking.

Resultaten

Niet alle koeien doorgemolken

Gemiddeld gaven de koeien 60 dagen voor de kalfdatum nog 15,3 kg melk per dag maar met een aanzienlijke spreiding. Enkele koeien produceerden minder dan 10 kg per dag, deze productie was zo laag dat het niet haalbaar was ze tot en met de kalfdatum door te melken. Bij vrij-

Figuur 1 Verdeling duur van de droogstand op de PR-proefbedrijven

Proefopzet

Bij de proef zijn 26 paren koeien gevormd op basis van lactatienummer en verwachte afkalfdatum. Van ieder paar is 1 koe doorgemolken en de andere koe is circa 8 weken voor de verwachte kalfdatum drooggezet. Daalde de melkproductie tot beneden de 5 kg per dag dan is gestopt met melken zonder gebruik van een droogzetpreparaat.

De melkproductie werd dagelijks gemeten. Van 12 weken voor tot 12 weken na afkalven was er wekelijkse melkcontrole en daarna driewekelijkse melkcontrole tijdens de rest van de proef. De hoeveelheid immuunglobulinen in de melk is bepaald van 15 dagen voor afkalven tot 5 dagen na afkalven. Wekelijks zijn de conditie en het gewicht vastgelegd vanaf 12 weken voor afkalven tot het einde van de lactatie. Rond het afkalven zijn bloedmonsters genomen om de Ca- en Mg-huishouding, de leverfuncties en de energiebalans te volgen. Gedurende de eerste 12 weken na afkalven zijn tweemaal per week progesterongehalten in de melk bepaald. Vanaf 5 weken voor de kalfdatum tot en met de 2^e week na afkalven zijn wekelijks kwartiermelkmonsters genomen voor bacteriologisch en celgetalonderzoek. Alle tochtigheden, inseminaties, ziekten en behandelingen zijn vastgelegd.

wel alle doorgemolken koeien is echter de periode waarin ze niet gemolken werden aanzienlijk ingekort ten opzichte van de controle-groep. De "doormelkkoe" met de langste droogstand heeft 41 dagen droog gestaan, 8 dieren zijn echt tot aan de volgende kalfdatum dagelijks gemolken. De productie nam gemiddeld de laatste 30 dagen met ruim 0,2 kg per dag af, ongeveer tweemaal zoveel als de 30 dagen daarvoor.

Van de controlekoeien is 1 dier afgevoerd wegens beenproblemen in de lactatie volgend op de afkalving in de proef. Van de doorgemolken koeien zijn 10 dieren afgevoerd (5 maal wegens tegenvallende productie, 2 maal wegens uiergezondheid, 2 maal wegens vruchtbaarheid en 1 maal wegens been- en klauwproblemen). Vooral dieren met een zeer korte of in het geheel geen droogstand lopen meer kans te worden afgevoerd.

Het doormelken heeft de duurzaamheid van de koeien niet verhoogd. Dit lijkt echter voornamelijk een kwestie van bedrijfsmanagement, omdat het in alle gevallen om min of meer vrijwillige afvoer gaat. De productie speelt bij de afvoer een grote rol.

Melkproductie flink lager

De doorgemolken koeien hebben in de periode voor afkalven gemiddeld nog 554 kg melk extra geproduceerd met 28 kg vet en 23 kg eiwit. Zoals verwacht was de productie kort na afkalven duidelijk lager voor de doorgemolken koeien. Tijdens de hele lactatie bleef de dagproductie ruim 5 kg lager. De 305-dagenproductie van de doorgemolken dieren was 1725 kg lager en

65 kg vet en 43 kg eiwit. Voor de dieren met de kortste droogstand was het effect het grootst. Het effect op de productie was veel groter dan vooraf werd aangenomen.

Doorgemolken koeien die na een normale droogstand opnieuw hebben afgekalfd produceren weer op het normale niveau. Het nadelige effect van een korte droogstand is dus niet blijvend.

Uiergezondheid niet duidelijk slechter

Het celgetal rond afkalven was hoger bij de doorgemolken koeien. Gedurende de laatste 60 dagen voor afkalven steeg het celgetal van de doorgemolken koeien geleidelijk van 150.000 naar 350.000 cellen/ml. Het totaal aantal cellen in de melk steeg sterk vlak na afkalven. Na de 2e week daalde het celgetal weer geleidelijk naar een niveau van 130.000. Er kwam ook iets vaker mastitis voor, vooral in de laatste week voor afkalven.

De verschillen zijn echter gering zodat ze niet statistisch betrouwbaar aangetoond kunnen worden.

Kalveren gezond

Alle doorgemolken koeien hadden levende kalveren. De draagtijd werd niet beïnvloed door het doormelken. Het gemiddelde geboortegewicht van de kalveren was 43,6 kg. Het viel op dat de kalveren van de doorgemolken koeien iets lichter waren dan die van de controlekoeien. Dat is in overeenstemming met de geboortegewichten zoals die routinematig worden vastgelegd op de proefbedrijven: ook daaruit bleek dat een kortere droogstand gepaard gaat met een iets lager geboortegewicht.

De biest van de doorgemolken koeien heeft gemiddeld de helft van het gehalte aan immuunglobulinen dan die van de controlekoeien. De koeien die tot aan de kalfdatum zijn doorgemolken hebben zelfs een gehalte wat minder dan een kwart is van dat van de controlekoeien. Tussen de verschillende koeien is echter een grote variatie in het immuunglobuline-gehalte.

Het kalf van een doorgemolken koe krijgt dus veel minder bescherming via de biest en is daarom vatbaarder voor besmetting met een ziekteverwekker.

Vruchtbaarheid goed

In vruchtbaarheid waren tussen de doorgemolken koeien en de controlegroep geen grote verschillen. Wel werden de doorgemolken koeien eerder tochtig gezien en voor inseminatie aangeboden. Er was geen verschil tussen de doorgemolken dieren in het optreden van witvuilen en aan de nageboorte staan.

Doormelken leek wat betreft vruchtbaarheid een licht positief effect te hebben.

Minder melkziekte

Een duidelijk gunstig effect werd gevonden bij de kans op melkziekte. In de controlegroep waren zes melkziektegevallen. Van de doorgemolken koeien kreeg 1 koe melkziekte. Deze koe was voor afkalven 18 dagen niet gemolken vanwege een te lage dagproductie. Uit andere

gegevens bleek dat de energiebalans van de doorgemolken koeien vlakker verliep.

Er waren geen verschillen in andere gezondheidsstoornissen tussen de doormelk- en de controlegroep.

Praktische betekenis

Doormelken verkleint de kans op stofwisselingsproblemen, vooral melkziekte. De proef is uitgevoerd met wat betreft productie gemiddelde dieren. Het was niet mogelijk alle koeien tot aan de kalfdatum te blijven melken, omdat bij een aantal dieren de productie zo sterk zakt dat blijven melken niet langer verantwoord was. Bij doorgemolken koeien is de productie in de volgende lactatie sterk verlaagd. Voor het kalf heeft doormelken geen nadelige gevolgen, alleen is de kwaliteit van de biest zeer matig.

Doormelken heeft geen gunstig effect op de uiergezondheid. Het achterwege blijven van een droogzetpreparaat gaf geen duidelijke verhoging van het aantal gevallen klinische of subklinische uierontsteking. De vruchtbaarheid van de doorgemolken koeien is zeker zo goed als die van de controlekoeien. Gezien de sterke negatieve invloed op de melkproductie is het onaantrekkelijk koeien bewust door te melken. Daarvoor moet wel een heel speciale reden zijn.

Doorgemolken koeien hadden veel minder melkziekten, dan niet doorgemolken koeien.

